

Nr 56.

Ankom till riksdagens kansli den 24 april 1931 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till mejerihanteringens förbättrande i organisatoriskt och merkantilt hänseende.

(1:a avd.)

Under punkten 97 under nionde huvudtiteln av årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på de framställningar i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagda, för åtgärder till förbättrande i organisatoriskt och merkantilt hänseende av mejerihanteringen samt ägg- och fläskproduktionen m. m., beräkna för budgetåret 1931/1932 ett belopp av 250,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 26 februari 1931 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 138, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att för åtgärder till förbättrande i organisatoriskt och merkantilt hänseende av mejerihanteringen anvisa för budgetåret 1931/1932 ett extra reservationsanslag av 150,000 kronor.

Vid 1930 års riksdag fattades beslut om åtskilliga åtgärder för mejerihanteringens och smörexportens befrämjande. Besluten grundade sig i huvudsak på i *Kungl. Maj:ts proposition nr 226* i ämnet framställda förslag, vilka i sin tur byggde på jordbruksutredningens den 6 februari 1930 avgivna betänkande och förslag angående vissa åtgärder för mejerihanteringens och smörexportens befrämjande (statens offentliga utredningar 1930: 4).

1930 års
riksdag.

Över nämnda proposition jämte i ämnet väckta motioner avgav *särskilda utskottet utlåtande, nr 3*, vari utskottet i avdelningen B (sid. 36—39) yttrade sig över nyss åsyftade förslag om åtgärder till förbättring av mejerihanteringen i organisatoriskt och merkantilt hänseende. Efter erinran, att jordbruksutredningen i sitt förenämnda betänkande framhållit, att en vidgad samverkan mellan smörexportörerna måste anses som en nödvändig förutsättning för en utveckling i riktning mot ökad stabilitet och jämnhet på smörmarknaden, uttalade utskottet för egen del den uppfattning, att ett trängande behov föreläge av åtgärder till förbättring i organisatoriskt och merkantilt hänseende av exporthandeln med smör. Härom anförde utskottet i huvudsak följande.

Det låge i sakens natur, att nu åsyftade åtgärder rätteligen närmast borde ankomma på den enskilda företagsamheten och utgöra resultatet av en på insikt om det kooperativa arbetets betydelse grundad energisk strävan till samgående och samarbete i merkantilt hänseende mellan andelsmejerierna. Varje försök att leda utvecklingen in i nu avsedd riktning måste vara dömd att misslyckas, om det icke kunde baseras på ett framsynt och målmedvetet gemensamt arbete inom hela den svenska mejerihanteringen och på en fast vilja till uppoffring av lokala särintressen och enskilda synpunkter till förmån för det helas bästa.

Redan inledningsvis i detta utlåtande hade utskottet framhållit angelägenheten utav, att en mera allmänt utbredd sammanslutning mellan mejerierna snarast åvägabringades. En av de viktigaste uppgifterna för en dylik sammanslutning skulle uppenbarligen vara att verka för en sådan kommersiell organisation på mejeriområdet, att förutsättningar skapades för en rationellt ordnad exporthandel med smör. En utveckling i angivna riktning vore, enligt vad utskottet önskade framhålla, ett grundvillkor för uppnående av full konkurrenskraft på exportmarknaden och tillfredsställande förhållanden i allmänhet i fråga om smörexporten.

Såsom läget för närvarande vore och med hänsyn till den utomordentligt stora betydelsen för jordbrukets ekonomi i allmänhet utav ett förbättrat ekonomiskt utbyte av mjölkproduktionen hade utskottet — i likhet med motionärerna — funnit det väl motiverat, att från statens sida lämnades ekonomiskt bidrag för påskyndande av utvecklingen i önskvärd riktning.

I enlighet med av utskottet gjord hemställan beslöt *riksdagen* att för budgetåret 1930/1931 under nionde huvudtiteln anvisa ett extra reservationsanslag av 200,000 kronor, att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för att, efter närmare utredning om anslagsbehovet i varje särskilt fall, av Kungl. Maj:t disponeras, i huvudsaklig överensstämmelse med de i särskilda utskottets utlåtande nr 3 å sid. 36—39 angivna riktlinjer, såsom bidrag för vidtagande av åtgärder, ägnade att verksamt förbättra mejerihanteringen i organisatoriskt och merkantilt hänseende, särskilt med hänsyn till ordnandet av exporthandeln med smör. I skrivelse den 11 juni 1930, nr 377, anmälde riksdagen, bland annat, sitt nyss nämnda beslut.

Riksdagen framhöll därvid angelägenheten av att en allmänt utbredd sammanslutning mellan mejerierna snarast åvägabringades ävensom att en av en dylik sammanslutnings viktigaste uppgifter skulle vara att verka för en sådan kommersiell organisation på mejeriområdet, att förutsättningar skapades för en rationellt ordnad exporthandel med smör.

Rörande de med anledning av riksdagens berörda skrivelse vidtagna åtgärder återgives här en av departementschefen i statsrådsprotokollet gjord sammanfattning.

*I anledning
av riksdagens
skrivelse 1930
vidtagna åtgärder.*

Efter riksdagens sålunda fattade beslut har ett livaktigt organisationsarbete igångsatts på mejerihanteringsens område. Detta har huvudsakligen letts av Sveriges allmänna lantbrukssällskap genom sällskapets mejerisektion. Arbetet har till en början inriktats på uppbyggandet av

sammanslutningar mellan mejerierna. Enligt en av sektionen upprättad plan hava inom de olika hushållningssällskapens förvaltningsområden tillsatts organisationskommittéer. För upplysnings- och organisationsarbetet i orterna anlitas organisatörer, för vilka instruktionskurser givas. För startandet av ifrågavarande organisationsarbete har Kungl. Maj:t den 24 oktober 1930 anvisat medel ur förberörda anslag, nämligen 35,900 kronor till Sveriges allmänna lantbrukssällskap. Samma dag anvisades för liknande ändamål 7,500 kronor till Kopparbergs läns hushållningssällskap.

Mejerisektionen har vidare upptagit arbete för åstadkommande av en förbättring av smörexporten i organisatoriskt och kommersiellt hänseende. Ett förslag föreligger om bildandet av ett svenskt smörexportförbund. Vidare har en av åtskilliga smörexportörer jämte mejerisektionen tillsatt smörexportorganisationskommitté trätt i verksamhet i syfte att utarbeta förslag till åtgärder för det svenska smörets inarbetande på den utländska marknaden m. m.

Sveriges allmänna lantbrukssällskap har vidare hemställt, att för fortsatt organisationsarbete under innevarande budgetår för mejerihanteringens förbättrande i organisatoriskt och merkantilt hänseende måtte ur förberörda anslag å 200,000 kronor ställas till sällskapets förfogande ett belopp av 84,221 kronor, därav 76,221 kronor för det inre organisationsarbetet inom 17 hushållningssällskapsområden samt 8,000 kronor för igångsättande av den del av organisationsarbetet, som direkt hänför sig till smörexporten. Vid eventuellt bifall till framställningen skulle av förberörda anslag å 200,000 kronor återstå disponibelt något över 70,000 kronor.

I skrivelse den 12 februari 1931 har jordbruksutredningen hemställt, att ytterligare anslag för ändamålet måtte äskas av riksdagen. Utredningen uppgiver, att för ifrågavarande organisationsarbete, vilket beräknas komma att behöva pågå även under nästa budgetår, skulle erfordras tillhoppa 356,900 kronor, därav 100,000 kronor för smörexportens organisation. Då detta belopp med i avjämnat tal 156,000 kronor överstiger det för ändamålet å riksstaten för innevarande budgetår anvisade anslaget, har utredningen hemställt, att ett belopp av 156,000 kronor måtte hos riksdagen äskas för budgetåret 1931/1932. Statskontoret har ifrågasatt, att jämväl det nya anslaget gives reservationsanslags natur.

Jordbruksutredningens förslag.

Jordbruksutredningen har grundat sitt anslagsäskande på följande av Sveriges allmänna lantbrukssällskaps mejerisektion meddelade sammandrag av dess beräkningar över anslagsbehoven å ifrågavarande område under budgetåren 1930/1931 och 1931/1932.

	Anslagsbehov (kronor)		Tillhoppa
	1930/1931	1931/1932	
Instruktionskurser för organisatörer.....	12,900	—	12,900
Organisationsarbetets centralledning	10,000	12,000	22,000
Organisationskommittéernas verksamhet	147,100	74,900	222,000
Smörexportens organisation	30,000	70,000	100,000
Summa kronor	200,000	156,900	356,900.

Departements-
chefen.

Departementschefen har i ärendet anfört bland annat följande:

»För egen del finner jag det vara en angelägenhet av stor vikt, att mejerihanteringen ytterligare förbättras i organisatoriskt och merkantilt hänseende. Ett förbättrat utbyte av mjölkproduktionen är av mycket stor betydelse för jordbrukets ekonomi. På hithörande område torde genom målmedvetet arbete för mejeridriftens centralisering och mejeriernas sammanförande i lämpliga sammanslutningar mycket kunna vinnas. Att i anslutning härtill särskild uppmärksamhet bör ägnas smörexportens organisation synes mig vara uppenbart. Jag vill alltså i anslutning till de av fjolårets riksdag i ämnet anförda synpunkter samt i enlighet med jordbruksutredningens nu förevarande förslag tillstyrka, att staten lämnar sin medverkan till ifrågavarande organisationsarbets fortsättande. Mot det av jordbruksutredningen ifrågasatta beloppet har jag ingen annan erinran, än att detsamma torde böra avjämnas nedåt till 150,000 kronor, att å riksstaten för budgetåret 1931/1932 uppföras såsom extra reservationsanslag. I likhet med vad som gäller rörande det för löpande budgetår anvisade anslaget, torde det böra få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om anslagets närmare användning.

Såsom av jordbruksutredningen framhållits synes mejerihanteringen efter erhållande av den starthjälp, varom nu är fråga, böra lita uteslutande till egna medel.»

Utskottet.

Av ovanstående redogörelse framgår, att med anlitande av det utav 1930 års riksdag för ändamålet anvisade reservationsanslaget å 200,000 kronor ett omfattande organisationsarbete igångsatts på mejerihanteringsens område. Verkställd utredning har emellertid visat, att för ifrågavarande organisationsarbete erfordras ytterligare statsbidrag till belopp av i runt tal 150,000 kronor. Med hänsyn till angelägenheten av att detta arbete fullföljes vill utskottet förorda att ifrågavarande belopp anvisas härför. Utskottet anser sig emellertid böra understryka av såväl jordbruksutredningen som departementschefen gjort uttalande därom, att efter erhållande av det ytterligare bidrag, varom nu är fråga, mejerihanteringen uteslutande bör lita till egna medel.

Under återopande av det ovan anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må för åtgärder till förbättrande i organisatoriskt och merkantilt hänseende av mejerihanteringen anvisa för budgetåret 1931/1932 ett extra reservationsanslag av 150,000 kronor.

Stockholm den 23 april 1931.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.